

BEGRAAFPLAATS

CULTUURHISTORISCHE RONDWANDELING OVER DE BEGRAAFPLAATS

Een rondgang langs 37 geselecteerde cultuurhistorische grafmonumenten en de grafstenentuin.

Duur: circa 1 uur.

 Startpunt: hoofdingang Herfstlaan.

1. Grafkelder van de familie Van Merlen

Mevrouw G.A. van Merlen-van Everdingen is als eerste in 1887 in dit familiegraf bijgezet. Totaal zijn er 25 personen in deze kelder bijgezet. Deze grafkelder is privébezit en nog steeds in gebruik. De familie Van Merlen heeft een eigen toegangspad naar deze privégrafkelder.

2. Grafmonument T.M. Hoogendoorn

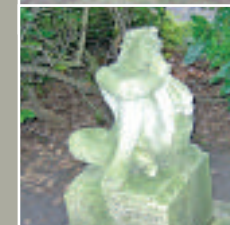
Klein grafmonument van kalksteen, uit een stuk gehouwen, voorstellende een man die op een doedelzak-achtig instrument speelt.

3. Grafmonument Prof. Dr. P.J. Hoedemaker

Grafmonument voor de theoloog P. J. Hoedemaker, van algemeen belang vanwege zijn rol in de Nederlandse kerkgeschiedenis. Het grafmonument is van funeraire waarde vanwege de fraaie vormgeving en gaafheid van het geheel.

4. Grafmonument fam. Teding van Berkhout (1868)

Familiekelder met dubbele hardstenen zerk op bakstenen roef. Rondom het grafmonument staat een fraai hekwerk. Het bestaat uit gietijzeren pijlers. De pijlers hebben een grove gotische vormgeving, naar voorbeeld van een kerktoeren.

5. Neo-classicistische grafkelder van de familie Van Vollenhoven uit 1874

Hierin zijn 3 personen bijgezet in 1874, 1885 en in 1928.

7. Met doodskleed gesluierte obelisk

(symbool voor plotseling afgebroken leven)

Grafmonument S.A.Muller-Rivet uit 1881.

Onder de marmeren zerk zijn drie personen begraven.

B.J. Müller 1883 – J.D. Onderwater 1904

E. Onderwater-Dubbelmuts van der Sluys 1921.

8. Grafmonument van de familie Labouchère

Pronkstuk van wit marmer, kruis met beeldhouwde klimop op rotsblokken. Het monument is afkomstig uit Londen, gemaakt of besteld bij Burke, 144 Regent Street. Op de verschillende rotsblokken die het basement vormen zijn de vier namen van de overledenen aangebracht.

Samuel Labouchere 1857-1864

David Jacob Labouchere 1844-1864

Bertha Labouchere 1864-1866

Henri Matthieu Labouchere 1807-1869

6. Grafmonument van de familie Van Verschuer-Brants, bewoners van de Hartekamp

Op de grote zerk is een kleine marmeren sarcofaag geplaatst ter nagedachtenis aan de enige zoon der familie die in 1847 op zevenjarige leeftijd was gestorven. Tot het overlijden van de ouders op respectievelijk 3 januari en 26 maart 1901 heeft de kindersarcofaag op het terrein van de Hartekamp gestaan. Het thans beschermde monument bevindt zich nu op de Algemene begraafplaats.

Tekst:

Bernard Diederik Theodor
eenige zoon van B.A. Baron van Verschuer en A.M. Brants

Door zijne ouders Van Godsliefde verkregen
den 17 mei 1840
en biddend om vertrouwen aan Godsliefde afgestaan
den 28 july 1847

9. Grafmonument familie Sont (1926)

20e-eeuws grafmonument in een klassieke 19e-eeuwse stijl. Een dergelijk monument komt hier zelden voor. De afgebroken zuil is het symbool van het einde van het aardse leven dat vaak plotseling toeslaat. Vaak wordt een afgebroken zuil geplaatst op graven van jong overledenen. In dit geval betreft het een vader van 35 jaar oud, dus toepasselijk.

10. Graf zonder grafbedekking paaltje H

Hier ligt begraven een kind van Nicolaas Beets op 29-05-1850 (1 jaar oud)

11. Grafkapel van de familie Enschedé

Bijzettingen in 1858-1861-1883-1892-1896 en in 1903.

Deze grafkapel bestaat uit een ondergrondse en een gedeeltelijke bovengrondse ruimte met 26 nissen voor volwassenen en 2 nissen voor kinderen.

12. Grafmonument familie Victor-Kas (1868)

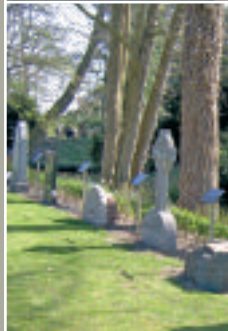
19e-eeuws grafmonument, uitgevoerd in hardsteen in de klassieke bouwstijl. Dit grafmonument geeft een goed voorbeeld van hoe een klassieke Griekse of Romeinse tempel werd gebouwd.

13. Grafmonument Mr. M.S.P. Pabst (1863)

Grafmonument voor één van de burgemeesters van Heemstede en de éérste burgemeester van de Haarlemmermeer. Het grafmonument is een voorbeeld van een sobere en eenvoudige grafbedekking, zoals gangbaar was tot aan het begin van de 19e eeuw in kerkvloeren.

14. Grafstenentuin met grafmonumenten van historische en/of architectonische waarde

Op 16 april 2007 is er op de begraafplaats een grafstenentuin geopend. Hierin zijn stenen geplaatst van bekende Heemstedenaren, bekende Nederlanders, provinciaal beschermde ornamenten die gewoonweg te mooi zijn om weg te doen. Bij elke steen is een bordje geplaatst met namen en overige informatie.

15. Grafmonument familie Pauw

Grafmonument, uitgevoerd in een combinatie van hardsteen en marmer met porseleinen bloemenkrans. In de bloemenkrans liggen kleine marmeren steentjes. Een bloemenkrans staat vaak symbool voor aardse genoegens en voor een weelderige levenswandel.

16. “Men beschouwe het niet als oneerbiedig indien men met bedekt hoofd de teraardebestelling bijwoont”.

In 1929 zijn er op de begraafplaats bordjes geplaatst met het bovenstaand opschrift. Enkele van deze bordjes komt u nog tegen op de begraafplaats.

17. Priestergraven,

Rooms-katholieke begraafplaats (1928)

18. De uitbreiding van de begraafplaats (2001)

Vroeger de plek van het oude zwembad en volkstuintjes.

19. Grafmonument Jan van Krimpen

Jan van Krimpen, typograaf en boekdrukker. Ook was Jan van Krimpen verantwoordelijk voor de belettering en het ontwerp van vele Nederlandse postzegels. Op het tekstvlak van het ornament staan de letters: ‘ECCL.VIII.10’ wat verwijst naar de tekst uit Prediker: ‘Grijp met beide handen de kansen die je nu krijgt, want in de onderwereld waarheen je op weg bent is het gedaan met denken en doen, met kennis en wijsheid’.

20. Grafmonument Johannes Enschedé (rechterzijde)

20e-eeuws grafmonument in strakke, klassieke vormgeving van algemeen belang vanwege de kunsthistorische waarde als toepassing van algemene symboliek. Uitgevoerd met familiewapen, lers kruis en een voorstelling van een uil.

21. Grafmonument familie Jansen (linkerzijde)

20e-eeuws grafmonument in een zakelijke vormgeving, uitgevoerd met fijne materialen waaraan een ontwerp ten grondslag heeft gelegen, waarschijnlijk van de heer J. Jansen zelf die architect was. Aan de bovenkant is een messing familiewapen aangebracht, in dit geval van de familie Brauns.

22. Grafmonument Theodorus van Reijn (linkerzijde)

Theodorus van Reijn was beeldhouwer en lithograaf. Hij maakte onder andere het verzetsmonument bij de Jan Gijzenbrug in Haarlem.

23. Grafmonument Dr. M. Colenbrander (rechterzijde)
Grafmonument voor een bekende arts uit Heemstede, van algemeen belang vanwege diens betekenis voor Heemstede.

24. Kinderhofje (ingang linkerzijde)
Op deze speciale plek worden kinderen begraven van 0-12 jaar.

25. Grafmonument Jhr. J.W.P. van Doorn (rechterzijde)
Grafmonument voor een van de burgemeesters van Heemstede en telg uit een adellijk geslacht. Burgemeester Van Doorn was burgemeester van Heemstede van 1916 tot en met 1949.

26. Grafmonument familie Rijpma
20e-eeuws grafmonument in een klassieke 19e-eeuwse stijl. Uitgevoerd in marmer en een voorstelling van een lauwerkrans. Een lauwerkrans van laurierbladeren is door de groene bladeren een symbool van eeuwig leven, eeuwige vriendschap, overwinning, roem en eerbetoon.

27. Grafmonument Gerard Botje
Grafmonument voor een van de gezagvoerders van de Stoomvaart Maatschappij Nederland (S.M.N.) en telg uit een oud scheepvaartgeslacht. S.M.N. werd in 1870 opgericht met als oogmerk de handel met Nederlands-Indië.

28. Grafmonument Ivan W. Smirnoff
Grafmonument voor de vliegenier I.W. Smirnoff, van algemeen belang vanwege zijn spectaculaire prestaties in de luchtvaart in de jaren vanaf de Eerste Wereldoorlog tot in de Tweede Wereldoorlog. In 1922 trad Smirnoff in dienst van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij (KLM).

29. Grafmonument Louis J. Vreugde (rechterzijde)
Eenvoudig grafmonument met beeldhouwwerk van en voor de beeldhouwer L.J. Vreugde. Van algemeen belang vanwege de betekenis van Vreugde als beeldhouwer met werken in het gehele land en zijn uitgebreide werken in het Tropeninstituut.

30. Grafmonument Frederik Willem Adrianus Korff (1942)
Grafmonument voor de predikant en hoogleraar F.W.A. Korff, van algemeen belang vanwege zijn rol in de Nederlandse kerkgeschiedenis.

31. Grafmonument Jan Cornelis Peereboom
20e-eeuws grafmonument voor J.C. Peereboom die jarenlang directeur en hoofdredacteur is geweest van de oudste krant van Nederland, het Haarlems Dagblad.

32. Grafmonument Piet H. Lokman
Grafmonument voor Piet H. Lokman (17 jaar oud) die door een noodlottige samenloop van omstandigheden het slachtoffer werd van de wrede bezetting in de Tweede Wereldoorlog.

33. Grafmonument Ir. Herman van Tongeren

Herman van Tongeren is evenals Piet Lokman omgekomen in de Tweede Wereldoorlog. Beide graven zijn daarbij een herinnering van de burgerslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en van lokaal belang vanwege de verwijzing naar de oorlogstijd in Heemstede.

34. Grafmonument familie Noach

S.M. Noach was leraar Nederlands aan de Rijks HBS te Heerenveen en had contacten met Nederlandse schrijvers. Hij deed onder andere onderzoek naar Frederik van Eeden. In de band aan de onderzijde van het grafmonument staat de tekst 'als de Ziele luistert', naar een vers van Guido Gezelle.

35. Grafmonument W.F. Schenk

Tijdloos grafmonument uit de 20e eeuw met klassieke voorstelling. Van algemeen belang vanwege de kunst-historische waarde als voorbeeld van toepassing van doodssymboliek in de grafkunst.

36. Marmeren grafsculptuur Jeanne van Lennep

Marmeren grafsculptuur door M. Giraud-Rivière "en souvenir de Jeanne van Lennep" (Heemstede 1898 – St. Theoffroy 1928). In dit graf zijn ook enkele andere leden van de familie Van Lennep ter aarde besteld.

37. Grafmonument familie Bouwman

20e-eeuws grafmonument, uitgevoerd in beton met gestileerde voorstelling van twee kinderen die zich lijken te laven aan een stroom. De betekenis hiervan is niet duidelijk, maar de tekst op een rand, onder de voorstelling duidt op een christelijke symboliek. De tekst luidt ' w lijden en uw voorbeeld staan in ons hart gegrift'.

DIT BOEKJE OVER DE CULTUURHISTORISCHE WANDELROUTES IS MEDE MOGELIJK
GEMAAKT DOOR VERENIGING VRIENDEN WANDELBOS GROENENDAAL.

WWW.WANDELBOSGROENENDAAL.NL

GERAADPLEEGDE BRONNEN:

Heemstede in de historie, J.W. Groesbeek, 1972

Groenendaal. Albumuitgave van de Vereniging Oud-Heemstede-Bennebroek, 1978

Geschiedenis van het buitengoed Bosbeek en het adelijk geslacht Van Merlen. Heemstede, H. Krol, VOHB, 1987

Beheersplan 1982-1992, Wandelbos Groenendaal, Gemeente Heemstede

Heemstede in oude ansichten, C. Peper, 1971

Het Molentje van Groenendaal en de molens van Heemstede, R.Hinse, 2007

Kleine en verborgen monumenten in Heemstede en Bennebroek, Vic Klep en Hans Krol, VOHB 1991

Lijst met beschrijvingen van grafmonumenten op de Algemene begraafplaats, Drs.L.Bok, funerair deskundige, 2006